

Påstand om dødsstraff for gestapisten Klinge.

Dødsstraff kan idømmes etter folkeretten uten at Grunnlovens forbud mot at en lov gis tilbakevirkende kraft tangeres, hevder aktor. — Carl Odvar Erichsen døde av sjokk under mishandlingen.

I ettermiddagsmøtet i saken mot gestapisten Klinge avga professor Waaler sin erklæring om årsaken til Carl Odvar Erichsens død. Det Erichsen hadde vært utsatt for måtte karakteriseres som en sjokkvirkning. Det kalde badet, svekkelsen på forhånd på grunn av mishandlingen og opphisselsen har virket sammen. En slik påkjenning kan fremkalle hjerteslag også hos en ellers sterk mann uten hjertefell.

Forsvareren: — Mener De at en legmann, en mann uten medisinsk utdanning måtte regne med at «badet» ville ha døden til følge?

— Nei, det tror jeg ikke. Den annen sakyndige, dr. Hansdahl, uttalte seg i tilslutning til professor Waaler.

Blant de øvrige vitner var den kjente skiløper Arne B. Christiansen, som var blitt arrestert av Klinge, Eriksen og Kaaev Torgersen. De ville ha ham til å oppgi navnene på sine gruppesjefer i Milorg, og han oppga noen uriktige navn, som de ikke ville godta. De tre tok ham da mellom seg og slengte ham omkring i rommet, etterpå dengte de løs på ham med kølene, og da han var helt utkjørt brettet de ham formelig sammen og en av dem satte seg på ham, så han hadde følelsen av at ryggen skulle knekke. Under dette «forhøret» styrket de tre gestapistene seg stadig med brennevin.

En særlig opprørende behandling har Morten Kjelland, Henning Astrup, Carsten Kligenberg og Erik Oscar Helberg fått. De ble arrestert den 4. april i år og etter en voldsom omgang juling — Astrup har i sin politiforklaring opplyst at han ble slått over hele kroppen med et 1½ meter langt gummirør med en stålwire inni — ble de «badet». Astrup ble også slått flere ganger, mens han lå i det iskolde vannet. Noe Fehmer i sin vitneforklaring betegnet som en «planmessig plinting», som ikke hadde noen hensikt. Kriminallikjent Aamodt, som hadde hatt etterforskningen i saken, ble av forsvareren bedt om å gi en karakteristikk av Klinge. Etter vitnets inntrykk var Klinge en meget sørgjerrig person, som var svært tjenstvillig overfor sine overordnede, men han var ikke av de verste bandittene på Victorias Terrasse.

Vitneforselen var dermed avsluttet og aktor, statsadvokat Sund, fikk ordet til sin prosettore. Aktor fant at det ved vitneforselen var fullt bevist at tiltalte hadde gjort seg skyldig i de forbrytelser, som tiltalen omfatter, og han har da også erkjent riktigheten av det viktigste, bortsett fra at han nekter å ha brukt benkleme, noe som kan forklares ved at han var så beruset under «forhøret» at han ikke husket det. Tiltalte kan ikke høres med umenskyldigheten om at han handlet etter tvang og sto under militær disiplin. Det er meget som tyder på at han ikke har fått noen ordre om å bruke tortur, både Bruns og Fehmer benekter det. Derimot forelå det en generell ordre fra Fehls om bruk av «skjerpet forhør», men det var overlatt til besjertens personlige bedømmelse om forutsetningene for det var til stede. En befaling fra overordnet kan imidlertid under ingen omstendighet virke frifinnende, men spørsmålet er i hvilken grad den kan virke straffenedsettende. Forutsetningen for at en overordnet befaling skal kunne tas i betraktning som formildende omstendighet må være at tiltalte har innskrenket bruken av den, at han har sabotert eller kanskje tatt en liten risiko, hvis han fant den stridende mot sin samvittighet. Det har tiltalte ikke gjort. Han har tvært imot vist seg meget ivrig og gått løs på ofrene i hissigheit, ofte også i beruset tilstand.

Straffelovens paragrafer 228 og 229, som tiltalte er satt under tiltale etter, setter en forholdsvis lav strafferamme, 9 års fengsel. Ved den provisoriske anordning av 22. januar 1942 er straffen skjerpet til dødsstraff for forbrytelser, som tidligere hadde livsvarig fengsel som høyeste strafferamme. Imidlertid har vi fått den provisoriske anordning av 4. mai 1945, som tar sikte på krigsforbrytelser av den art det her gjelder, og som gir adgang til å idømme dødsstraff for forbrytelser, som ellers har 9 års fengsel som strafferamme. Det prinsipielle spørsmål, som vil få sin avgjørelse ved denne sak, er om det etter Grunnlovens paragraf 97, som forbyr at en lov gis tilbakevirkende kraft, er til hinder for å idømme dødsstraff etter anordningen av 4. mai 1945. Det kan spørres om hvorfor man ikke innførte skjerpselsen allerede ved anordningen av 22. januar 1942. Hertil må det svares at Regjeringen i London på dette tidspunkt var lite orientert om forholdene hjemme og at man hadde grunn til å tro at tyskerne ville ta harde represalier,

hvis man innførte for strenge straffebud for krigsforbrytelser. Men man må også være oppmerksom på at i virkeligheten er straffen ikke skjerpet ved anordningen av 4. mai 1945. På det tidspunkt, da tiltalte begikk sine forbrytelser hadde man nemlig allerede etter folkeretten adgang til å idømme dødsstraff for grove overgrep overfor sivilbefolkningen i det okkuperte land.

Aktor henviste her til St James-deklarasjonen av 13 januar 1942, som er undertegnet av den norske regjering i London og regjeringene i de andre tyskokkuperte land, og til Moskvedeklarasjonen av 1. november 1943, som bestemmer at ved freds slutningen skal alle tyske krigsforbrytere sendes tilbake til de land, hvor de har begått sine forbrytelser og der stilles til ansvar. Folkerettens bestemmelser er riktignok vage, men i dette tilfelle kan det ikke være

tvil om deres anvendelighet. Tortur mot sivilbefolkningen ligger nettopp i kjernten av de forhold som folkeretten rammer. Det er riktignok vanskelig å finne en tilsvarende rettspraksis etter folkeretten. Det eneste måtte være de komedieprosesser man hadde i Tyskland etter forrige verdenskrig, da det ble overlatt tyskerne selv å dømme sine krigsforbrytere. Hele rettsoppjøret resulterte i at noen ganske få ble idømt fengselsstraffer fra ½ til 2 år, mens resten enten ble frikjent eller fikk anledning til å rømme. Denne milde behandling må kunne danne en presedens for at denne gangen må det dommes strengere.

Aktor kunne ikke finne noen formildende omstendigheter for tiltalte. Han har gjort seg skyldig i systematiske, brutale og grusomme mishandlinger av nordmenn, han har hensynsløst utnyttet fangenes hjelpeløshet og den omstendighet at vi ikke hadde anledning til å ta noen represalier.

Aktor konkluderte med å nedlegge påstand om dødsstraff.

Klinge hadde sittet og hørt på aktors foredrag med spent oppmerksomhet. Da det gikk opp for ham hvilken streng straff det ville bli krevd over ham, ble han likblek, han satt med lukkede øyne og duppet med hodet som om han var nær et sammenbrudd.

Forsvareren utba seg utsettelse med sitt innlegg til i dag for å kunne sette seg nærmere inn i de folkerettslige spørsmål, aktor hadde vært inne på.